

Ulosoton pakkokeinot ja uhkaavat tilanteet

Case Kanta-Hämeen ulosottovirasto

Juha Kerkkonen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2014
Liiketalouden
koulutusohjelma
Oikeudellinen asiantuntijuus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutusohjelma

Oikeudellinen asiantuntijuus

KERKKONEN, JUHA

Ulosoton pakkokeinot ja uhkaavat tilanteet, case Kanta-Hämeen ulosottovirasto

Opinnäytetyö 34 sivua, joista liitteitä 1 sivu

Marraskuu 2014

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää ulosottomieheen kohdistuvia uhkatilanteita virantoimituksessa sekä analysoida ja pohtia, miten mahdolliset uhkaavat tilanteet olisi estettävissä. Työn teoreettinen osa painottui ulosotossa keskeisessä asemassa olevaan lainsäädäntöön, empiirinen osa sen sijaan toteutettiin haastatteleamalla neljää Kanta-Hämeen ulosottovirastossa työskentelevää ulosottomiestä, jolloin tutkimusmenetelmä oli kvalitatiivinen.

Ulosotolla on monenlaisia tehtäviä. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa maksuvelvoitteen täytäntöönpano, luovutusvelvoite, tekemisvelvoite, kieltovelvoite ja häätö, joka on osa luovutusvelvoitetta. Pakkokeinoilla viitataan yleisimmin poliisin virkatehtävien hoitamiseen tarkoitettuja pakkokeinoja. Kuitenkin muillekin viranomaisille on määrätty oikeus käyttää pakkokeinoja lain määräämissä puitteissa työtehtävien hoitamiseen, mutta huomattavasti suppeammin kuin esimerkiksi poliisille. Ulosoton pakkokeinot toimivat täytäntöönpanon tehosteina, jotta henkilö saadaan suorittamaan velvoite ilman hänen omaa suostumustaan. Pakkokeinoihin kuuluvat uhkasakko ja nouto sekä voimakeinot. Ulosottomiehellä on oltava mahdollisuus käyttää tarvittaessa voimakeinoja, jos täytäntöönpanon suorittaminen sitä edellyttää tai jos ulosottomies kohtaa uhkaavan tilanteen työtehtävässään. Voimakeinot voivat kohdistua omaisuuteen tai henkilöön.

Tässä työssä neljän kihlakunnanulosottomiehen haastattelut tehtiin anonymisti haastateltavien pyynnöstä. Haastattelussa kysyttiin, millaisiin uhkaaviin tilanteisiin ulosottomiehet ovat urallaan joutuneet, miten he ovat niihin reagoineet, pitävätkö he ulosottomiehen työtä yleisesti vaarallisena ja tulisiko ulosottomiesten toimivaltuuksia esimerkiksi voimankäytön suhteen lisätä. Jokainen haastatelluista ulosottomiehistä oli kokenut uransa aikana jonkin uhkaavan tilanteen. Kolmessa tapauksessa neljästä ulosottomiestä oli uhattu sanallisesti ja fyysisesti ulosottovirastossa, ulosottomiehen työhuoneessa. Tilanne oli rauennut sekä puhumalla että kutsumalla kollegoita apuun. Yhdessä tapauksessa aseellinen uhkaus tapahtui häätötilanteessa. Tästäkin tapauksesta ulosottomies selvisi rauhallisella puhumisella, eikä voimakeinoja tarvittu. Tapausten johdosta ulosottovirastoihin rakennettiin erilliset kuulemishuoneet asiakkaita varten.

Haastatteluista selvisi, ettei kukaan ulosottomiehistä kannattanut voimankäyttöoikeuksien lisäämistä. Paras keino rauhoittaa tilanne oli puhua velallisen kanssa rauhallisesti. Ulosottomiehet eivät kokeneet työtään erityisen vaaralliseksi tai että se olisi rajoittanut kovinkaan paljota heidän vapaa-ajan menojaan. Erillisiä kuulemishuoneita he sen sijaan toivoivat valtakunnalliseksi käytännöksi.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Option of Legal Expertise

KERKKONEN, JUHA:

Forcible Measures and Threatening Situations in Enforcement
Case Kanta-Häme Enforcement Office
Bachelor's thesis 34 pages, appendices 1 page
November 2014

The aim of this thesis was to find out what kind of threatening situations the bailiff confronts on duty and to analyse how these situations could be prevented. The theoretical part of the thesis was based on the central legislation of enforcement and the empirical part was executed by interviewing four bailiffs of the distrainer's office in Kanta-Häme.

The duties of enforcement are enforcement of payment obligations, obligation to relinquish, obligation to take measures and obligation to desist including eviction. Sometimes the bailiff has to use forcible measures to enhance the enforcement if the person is not willing to carry out the obligation voluntarily. A threat of a fine and a threat of being fetched are a few of the forcible measures.

Four bailiffs were interviewed for this thesis. The questions at the interview were based on the threatening situations that the bailiffs have experienced on their duty. Three of the bailiffs had experienced physical and mental threatening and one of the bailiffs had been in a situation where the obligated carried a real firearm with him. All of the threatening situations had settled with calm verbal discussion so the bailiffs had not had to use forcible measures in any situation. After the threatening situations, some improvements have been made in the occupational safety, e.g. new hearing rooms where the bailiffs meet the obligated.

All bailiffs interviewed had similar visions about the forcible measures, i.e. there is no need to add to the existing forcible measures. The best way to deal with hostile persons is to stay as calm as possible and try to negotiate about the best solution without using any forcible measures. The bailiffs suggested that the separate hearing rooms should be used nationwide.

Keywords: bailiff, threatening situations, forcible measures, hearing room

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 ULOSOTTO JA SEN ORGANISAATIO	9
2.1 Valtakunnanvoudinvirasto.....	10
2.2 Paikalliset ulosottovirastot	10
3 ULOSOTTOVIRKAMIES	11
3.1 Ulosottomiehistä yleisesti.....	11
3.2 Kihlakunnanvouti	11
3.3 Kihlakunnanulosottomies	11
3.4 Muut virkamiehet	12
4 ULOSOTTOMIEHEN TEHTÄVÄT	13
4.1 Maksuvelvoitteen täytäntöönpano.....	13
4.2 Ulosottoselvitys	13
4.3 Luovutusvelvoite	14
4.4 Tekemisvelvoite.....	14
4.5 Kieltovelvoite	14
4.6 Häätö	15
5 PAKKOKKEINOT	16
5.1 Pakkokeinoista yleensä.....	16
5.2 Pakkokeinot ulosotossa	16
5.2.1 Uhkasakko	17
5.2.2 Nouto	17
5.3 Voimakeinot.....	17
5.3.1 Ulosottomiehen voimakeinot.....	17
5.3.2 Omaisuuteen kohdistuvat voimakeinot.....	18
5.3.3 Henkilöön kohdistuvat voimakeinot.....	18
6 ULOSOTTOVIRANOMAISEEN KOHDISTUVAT UHKATILANTEET	20
6.1 Kihlakunnanulosottomies A	20
6.2 Kihlakunnanulosottomies B	22
6.3 Kihlakunnanulosottomies C	23
6.4 Kihlakunnanulosottomies D	24
6.5 Uhkatilanteiden analyysi	26
7 POHDINTAA JA LOPPUPÄÄTELMÄT	30

LÄHTEET.....	32
Liite 1	34

LYHENTEET

HE	Hallituksen esitys
KKO	Korkein oikeus
UK	Ulosottokaari
VVV	Valtakunnanvoudinvirasto

1 JOHDANTO

Sanonta *vouti vie kaiken* kertoo paljon ulkopuolisten suhtautumisesta ulosottoon ja ulosottomiehiin yleensä. Aivan kuin perityt eurot menisivät suoraan ulosottomiehen taskuun. Kuinka vaarallista ulosottomiehen työ sitten todellisuudessa on? Kokeeko hän usein uhkaavia tilanteita työssään ja millaisia lain suomia keinoja hänellä on käytettävissään tällaisissa tilanteissa? Muun muassa näihin kysymyksiin pyrin vastaamaan tässä opinnäytteessä.

Merkittävin seikka, joka vaikutti aiheen valintaan oli se, että pääsin ensin harjoitteluun Kanta-Hämeen ulosottovirastoon, minkä jälkeen sain myös työpaikan kyseisestä virastosta. Ulosottomiesten kohtaamat uhkatilanteet alkoivat kiinnostaa minua, sillä ennakkokäsitykseni mukaan he kokevat työnkuvansa vuoksi paljon uhkaavia tilanteita työssään. Poliisin voimankäyttöoikeuden rajoista on tehty aikaisempia tutkimuksia (mm. Terenius 2014), mutta ulosottoviranomaisen osalta aihetta ei ole aiemmin tutkittu kuin sivumennen, joten kartoitukselle on selvästi tilausta. Valtakunnanvoudinvirastossa on tehty hetki sitten avoin kysely vaaratilanteista ulosottomiehille, mutta sen tuloksista ei ole vielä raportoitu missään. Sonia Lensu (2011) on sivunnut aihetta omassa tutkielmassaan, joka käsitteli ulosottomiehen toimenkuvan muuttumista atk-järjestelmien vaikutuksesta. Oli mielenkiintoista kuulla myös tutuilta ihmisiltä, kun kerroin heille, että aloitan työskentelyn ulosottovirastossa, että heidänkin ensimmäiset kommentit olivat ”taitaa olla aika vaarallista työtä” tai ”siinä työssä saa varmasti paljon vihamiehiä”.

Vuoden 2014 ensimmäisellä vuosipuoliskolla ulosottovelallisista noin 398 000 oli luonnollisia henkilöitä ja noin 41 000 oikeushenkilöitä (Findikaattori 2014). Yhteensä ulosottovelallisia on Suomessa siis melkein puoli miljoonaa. Kuitenkin esimerkiksi mediasa ulosottomiehiin kohdistuvista uhkatilanteista saa lukea todella harvoin. Korkein oikeus (KKO 2013:15) on kumonnut viimeksi vuonna 2013 ulosottomiestä vastaan nostetun syytteen lapsen huoltajuutta koskevassa tapauksessa. Voidaanko tästä jo päätellä, ettei alun hypoteesi ulosottomiehen työn vaarallisuudesta pidäkään kaikilta osin paikkansa?

Jotta saisin kysymykseen vastauksen, päätin haastatella neljää Kanta-Hämeen ulosottoviraston toimipaikoissa työskentelevää ulosottomiestä. Työn tutkimusmenetelmä on

pääasiassa oikeusdogmaattinen, tosin sen empiirisessä osassa on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Teoreettisena tutkimusaineistona olen käyttänyt enimmäkseen ulosottokaari-lakia (Ulosottokaari 15.6.2007/705) sekä muita ulosottoon sovellettavia lakeja. Näiden lisäksi opinnäytettä tukevinä lähteinä on käytetty muun muassa artikkeleita, opinnäytetöitä ja väitöskirjaa.

Opinnäytetyö koostuu seitsemästä luvusta, joissa käsittelen tutkimaani asiaa aluksi yleisemmällä tasolla vähitellen syventäen sitä. Johdannon jälkeen alkaa lainopillinen osuus (luku 2), jossa määritellään aluksi, mitä ulosotto on yleisesti ja ulosoton organisaatio sekä keitä kaikkia ulosottovirastossa työskentelee. Seuraavassa luvussa (luku 3) kerrotaan kihlakunnanulosottomiehen tehtävät ja luvussa neljä ulosottomiehen tehtävät yleensä. Näiden jälkeen on loogista siirtyä käsittelemään pakkotäytäntöönpanossa käytettäviä pakkokeinoja (luku 5), jos ulosottovelvoitetta ei täytetä vapaaehtoisesti. Sitten käsittelen opinnäytetyöni empiiristä osuutta (luku 6), johon on haastateltu neljää ulosottomiestä heidän kohtaamistaan uhkatilanteista ulosottotehtävissä. Käytännön osion perusteella analysoin uhkatilanteita hyödyntäen lainopillisia näkökohtia ja lopuksi (luku 7) kokoan yhteen päätelmäni ja havaintoni.

2 ULOSOTTO JA SEN ORGANISAATIO

Jos velkaa ei saada perittyä velalliselta vapaaehtoisesti, on oltava olemassa myös keino, jolla maksuvelvoite saadaan täytettyä ilman velallisen suostumusta tarpeen niin vaatiessa. Nyky-yhteiskunnassa edellä mainittu tilanne on välttämätön kaikkien oikeussubjektien oikeusturvan takaamiseksi. Jotta jokaisen oikeusturva voidaan taata, on velvoitteen ratkaisemiseksi määrättävä mahdollisimman puolueeton päättäjä.

Suomessa velvoitteiden täytäntöönpanon toteuttajaksi on määrätty julkinen organisaatio, ulosotto. Ulosoton toiminta on julkisoikeudellisena laitoksena erilaisiin lakeihin pohjautuvaa. Tärkein laki, joka sääntelee ulosoton toimintaa, on ulosottokaari. Ulosottokaari on tullut voimaan vuonna 2008. Edellä mainitun lain perusteella pannaan täytäntöön erilaisia velvoitteita, joista yleisimpiä ovat maksuvelvoitteet. Erityisinä velvoitteina voidaan pitää erilaisia kielto-, muutto-, tekemis- ja luovutusvelvoitteita. (Linna & Leppänen 2014, 1–2.) Ulosotto-oikeus on osa insolvenssioikeutta. Vaikka insolvenssi tarkoittaaakin toiselta nimeltään maksukyvyttömyyttä, se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ulosoton kohteen täytyisi olla maksukyvytön (Linna 2012, 9). Pikemminkin maksukykyinen velallinen on ulosotolle mieluisin asiakas, sillä velvoitteen suorittaminen onnistuu silloin huomattavasti joutuisammin.

Ulosoton järjestelmällisen toiminnan voidaan katsoa alkaneen vuonna 1895, kun asetettiin voimaan ulosottolaki. Edellä mainittua lakia noudatettiin lähes muuttumattomana aina vuoteen 1996 asti. Ulosoton kokonaisvaltaista uudistusta alettiin valmistella kuitenkin jo vuonna 1994. Ulosoton kokonaisuudistus toteutettiin neljässä eri vaiheessa, joista viimeinen eli neljäs vaihe saatettiin päätökseen vuonna 2007. Ulosottolaki muuttui neljännessä vaiheessa ulosottokaareksi. (Koulu & Lindfors 2009, 19–21.)

Ulosoton toimivalta perustuu ulosottoperusteeseen, jolla velvoite voidaan panna täytäntöön (Linna & Leppänen 2014, 2). Erilaiset ulosottoperusteet on luetteloituna ulosottokaaren 2 luvun 2 §:ssä. Ulosottoperuste voi koskea yhtä tai useampaa velallista (Koulu & Lindfors 2009, 101). Kuitenkin on olemassa myös sellaisia velvoitteita, joihin ei käräjäoikeuden määräämää ulosottoperustetta tarvita, sillä useat julkisoikeudelliset maksut ja verot ovat suoraan ulosottokelpoisia ja ovat itsessään ulosottoperusteita. Verojen lisäksi ulosottokelpoisia velvoitteita ovat muun muassa tiemaksut, terveydenhoitomaksut tai tullimaksut. (Linna 2012, 10.) Tavanomaisissa tapauksissa ulosottovelvoite on voi-

massa 15 tai 20 vuotta sen mukaan, onko ulosotonhakijana luonnollinen vai juridinen henkilö (UK 2 luku 24 §). Tärkeää on huomioida myös, että ulosottoa sitoo vahvasti attraktioperiaate, joka tarkoittaa ulosoton kohdalla sitä, että ulosotolla on oikeus ratkaista vain vireillä oleviin asioihin liittyviä konflikteja, toisin sanoen ulosottoperusteella määrättyjä täytäntöönpanotoimia. (Mts. 13.)

2.1 Valtakunnanvoudinvirasto

Valtakunnanvoudinvirasto, myöhemmin VVV, on oikeusministeriön alainen ulosoton keskushallinto, joka sijaitsee Helsingissä ja Turussa. Viraston henkilöstö koostuu VVV:n päälliköstä, hallintovoudeista sekä toimistohenkilöistä. VVV:n toimintaa sääntelee ulosottokaaren lisäksi laki valtakunnanvoudinvirastosta. (Linna & Leppänen 2014, 9-10.) Laissa valtakunnanvoudinvirastossa säännellään muun muassa VVV:n tehtävistä, henkilöstöstä ja kelpoisuusehdoista.

VVV:n tehtävät ovat hallinnollisia, ja niihin kuuluvat muun muassa ulosoton yleinen johtaminen, organisaation tulohjaus, ulosottolaitoksen kehittäminen, ulosoton tietojärjestelmien kehittäminen, kanteluiden ja korvausvaatimusten ratkaiseminen sekä tilastomateriaalin tuottaminen. Lisäksi VVV nimittää paikallisten ulosottovirastojen voudit. Viraston tehtäviin ei kuitenkaan kuulu tosiasialliset täytäntöönpanotehtävät, joita ovat esimerkiksi rahasaatavien perintä tai hädöt, vaan ne ovat paikallisten ulosottovirastojen tehtäviä. (Linna & Leppänen 2014, 10–11.)

2.2 Paikalliset ulosottovirastot

Suomen paikalliset ulosottovirastot jakaantuvat 22 eri piiriin, joiden sisällä toimii yksi tai useampi ulosoton toimipiste (Linna & Leppänen 2014, 12). Esimerkiksi Kanta-Hämeen ulosottovirasto jakautuu kolmeen eri toimipisteeseen, joita ovat Forssa, Hämeenlinna ja Riihimäki.

Vuonna 2013 tilastojen mukaan ulosottopiireissä työskenteli sillä hetkellä 1 340 ulosottoviranomaista. Näihin lukeutuvat kihlakunnanvoudit, kihlakunnanulosottomiehet sekä toimistohenkilöt. Jokaiseen ulosottopiiriin nimitetään yksi johtava kihlakunnanvoudi, joka vastaa oman toimipisteensä toiminnan lisäksi koko piirin yleisestä johtamisesta. (Linna & Leppänen 2014, 12.)

3 ULOSOTTOVIRKAMIES

3.1 Ulosottomiehistä yleisesti

Ulosottomies on yleisnimitys kihlakunnanvoudeille ja kihlakunnanulosottomiehille, mutta käytännössä puhutaan kuitenkin vain voudeista ja ulosottomiehistä. Voutien ja ulosottomiehien välillä on hierarkkinen delegointisuhde, joka tarkoittaa sitä, että voudit määräävät ulosottomiehille kuuluvia tehtäviä. (UK 1 luku 7 § 1 momentti.) Käytännössä kuitenkin ulosottomiehet hoitavat rooteliperintää lähes täysin omatoimisesti. Rootelilla tarkoitetaan ulosottomiehille jaettuja velallisia aakosittain. Toisin sanoen voudit hoitavat haastavat ja erityistä lainopillista osaamista vaativat tehtävät, ja ulosottomiehet hoitavat yksinkertaisemmat täytäntöönpanotehtävät. (Linna & Leppänen 2014, 14–15.)

3.2 Kihlakunnanvouti

Voudin tehtäväkuva on hyvin monimuotoinen ja vaativa, joten voudin virkaan nimittämisen kriteerit ovat myös huomattavasti korkeammat kuin esimerkiksi ulosottomiehen virkaan nimittämisen kriteerit. Jotta henkilö voidaan nimittää voudiksi, on hänen oltava Suomen kansalainen, hänellä on oltava ylempi korkeakoulututkinto eli tässä tapauksessa oikeustieteen maisterin tutkinto. Lisäksi voudin tehtäviin pääsemiseksi pitää henkilön olla perillä hyvin ulosottoprosessista ja omata hyvät johtamistaidot. (UK 1 luku 14 § 2 momentti.) Voudin toimivaltaan kuuluvat tehtävät on lueteltuna ulosottokaaren 1 luvun 9 §:ssä.

3.3 Kihlakunnanulosottomies

Kihlakunnanulosottomiehen tai tavanomaisemmin kutsuttuna ulosottomiehen nimittämisperusteet ovat aikaisemmin olleet huomattavasti kevyemmät kuin nykyaikana. Merkittävin ero vanhoihin nimittämisperusteisiin on se, että nykyään ulosottomiehen virkaan vaaditaan korkeampi koulutus. Kelpoisuusvaatimuksina ulosottomiehen virkaan on tänä päivänä Suomen kansalaisuus, korkeakoulututkinto tai muu soveltuva ammattitutkinto ja henkilöllä on oltava kokemusta ulosottomiehen tehtävistä. (Valtioneuvoston asetus ulosottoimen hallinnosta 2 §.) Ulosottomiehen tehtävistä kerrotaan lisää seuraavassa luvussa.

3.4 Muut virkamiehet

Ulosottokaaren 1 luvun 8 §:ssä tarkoitettuja muita virkamiehiä ovat muun muassa toimistohenkilökunta ja ulosoton tarkastajat. Voudilla on oikeus määrätä muille virkamiehille täytäntöönpanotehtäviä, jotka kuuluvat ulosottomiehelle, edellyttäen, että esimerkiksi toimistohenkilökuntaan kuuluva henkilö täyttää ulosottomiehen kelpoisuusvaatimukset. (HE 83/2006, 36.) Toimistohenkilökunnalla tarkoitetaan ulosotossa yleensä perintäsihteerejä. Perintäsihteerien toimenkuva on tänä päivänä laajentunut entisestään. Perintäsihteerin toimenkuvan laajentuminen on ulosoton asiamäärien lisääntymisen takia lähes välttämätöntä, jotta ulosottomiehet voivat keskittyä entistä tehokkaammin täytäntöönpanotehtävien hoitamiseen. Esimerkiksi Kanta-Hämeen ulosottovirastolla on oma perinnäntuen ryhmä, joka taustoittaa ja edistää ulosottomiehen tehtäviä hoitamalla täytäntöönpanoon liittyviä valmistelevia tehtäviä.

4 ULOSOTTOMIEHEN TEHTÄVÄT

4.1 Maksuvelvoitteen täytäntöönpano

Maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa varten ulosoton hakijan tulee saada käräjäoikeudesta maksutuomio, jonka hakija toimittaa ulosottovirastoon hakemuksen liitteeksi, jotta maksuvelvoite tulee vireille ulosottoon (Velan vieminen ulosottoon ja sen perintä). Viireille tulon jälkeen vastaajalle lähetetään postitse maksukehotus, jotta vastaajalla on tosiasiallinen mahdollisuus maksaa velka vielä vapaaehtoisesti. Maksukehotuksen lähettäminen ei ole kuitenkaan pakollista, jos on aihetta epäillä, että vastaajalla on aikomus kätkeä tai hävittää omaisuuttaan saadessaan tiedon maksukehotuksesta. (Koulu ym. 2009.) Maksukehotuksen eräpäivän kuluttua umpeen ulosottomies aloittaa toimet velan perimiseksi. Ulosottoerinnän laajuus riippuu siitä, onko hakija pyytänyt ulosottohakemuksessa normaalia vai suppeaa ulosottoa. Suppea ulosotto tarkoittaa sitä, että ulosottomies ulosmittaa ainoastaan sellaista omaisuutta, jota ei tarvitse realisoida, kuten palkkaa, elinkeinotuloa tai eläkettä. Normaalisissa ulosotossa ulosmittaus kohdistuu edellä mainittujen realisoimattomien varojen lisäksi myös vastaajan muuhun omaisuuteen eli irtaimistoon tai kiinteistöihin. Kaikesta huolimatta vastaajalle tulee jättää kodin tavanomainen irtaimisto. (Velan vieminen ulosottoon ja sen perintä.)

4.2 Ulosottoselvitys

Ulosottoselvityksellä kerätään tietoja vastaajan ulosmittauskelpoisesta omaisuudesta. Kyseinen selvitys voidaan tehdä kolmella eri tavalla, joita ovat vapaamuotoinen, normaali ja yksinkertainen ulosottoselvitys. (Linna & Leppänen 2014, 485–486.) Ulosottokaaren 3 luvun 48 § 1 momentissa sanotaan, että velalliselle kuuluvaa omaisuutta saadaan etsiä vain siinä määrin, että se kattaa hakijan saatavan. Toisin sanoen ulosottoselvityksen valinta on hyvin pitkälti hakijan saatavan suuruuden perusteella päätettävä. Ulosottoasia tulee periä normaalilla tavalla eikä suppealla tavalla, jotta ulosottoselvitys voidaan suorittaa. Toisaalta toisinaan selvitykselle ei ole tarvetta, jos ulosottomiehellä on riittävän kattava kuva vastaajan varallisuudesta. (Linna & Leppänen 2014, 486.)

4.3 Luovutusvelvoite

Luovutusvelvoite voi kohdistua irtaimen tai kiinteään omaisuuteen. Se pannaan täytäntöön luovutustuomiolla. Luovutusvelvoitteesta säännellään ulosottokaaren 7 luvun 9 §:ssä. Irtaimen luovutus tapahtuu siten, että ulosottomies kehottaa ensin vastaajaa luovuttamaan omaisuuden hakijalle vapaaehtoisesti, jos niin ei tapahdu, ulosottomies hakee luovutettavan irtaimen itse ja luovuttaa sen hakijalle (Linna 2008, 228). Irtain voi olla esimerkiksi kotieläin, auto tai arvotaulu. Kiinteän omaisuuden luovutus tapahtuu käytännössä katsoen suorittamalla häätö vastaajalle, jolloin sovelletaan myös ulosottokaaren häätöä koskevia säännöksiä. (Mts. 228.) Häädöstä tarkemmin työn 4.6 kohdassa. Kiinteällä omaisuudella tarkoitetaan pääsääntöisesti erilaisia kiinteistöjä.

4.4 Tekemisvelvoite

Tekemisvelvoitteella tarkoitetaan sellaista velvoitetta, jolla vastaajan on tehtävä jotain, esimerkiksi rakennettava rakennus tai purettava jotain. Tekemisvelvoite pannaan täytäntöön teettotuomiolla, joka voi sisältää teettämisuhan. Teettouhka tarkoittaa sitä, että hakija voi tehdä tarvittaessa itse velvoitteen tai teettää sen ulkopuolisella, jolloin se tapahtuu vastaajan kustannuksella. Teettouhka konkretisoituu vasta sitten, kun vastaaja ei ole itse täyttänyt määräajassa hänelle määrättyä velvoitetta, jonka jälkeen ulosottomies antaa hakijalle luvan panna uhka täytäntöön. (Linna 2008, 229.) Tekemisvelvoitteesta säännellään ulosottokaaren 7 luvun 12–15 §:ssä.

4.5 Kieltovelvoite

Kieltovelvoite on käytännössä tekemisvelvoitteen vastakohta. Kieltovelvoitteella estetään vastaajaa tekemästä jotain. Jotta kielto olisi merkityksellinen vastaajalle, siihen asetetaan tietyn suuruinen uhkasakko. Uhkasakko määrätään vastaajalle maksettavaksi, jos hän rikkoo kieltovelvoitetta. Lisäksi ulosottomies voi tietyin keinoin estää kieltovelvoitteen rikkomisen uudelleen. Esimerkiksi siinä tapauksessa, jos toistuvien uhkasakkojen maksattamisella ei ole merkitystä vastaajalle. Edellä mainittuja keinoja ovat muun muassa ovien lukitseminen tai sähkövirran katkaiseminen kiellon kohteena olevista tiloista. (Linna 2008, 230–231.) Kieltovelvoitteesta säännellään ulosottokaaren 7 luvun 16–17 §:ssä.

4.6 Häätö

Häätö on osana luovutusveloitetta, mutta sen erityispiirteiden vuoksi sitä on syytä tarkastella hieman laajemmin. Häädöllä tarkoitetaan sitä, että huoneistossa asuva henkilö ja hänen irtaimensa poistetaan kyseisestä huoneistosta häädön hakijan vaatimuksesta (Linna 2008, 223). Häädön hakija on yleensä myös huoneiston omistaja.

Häätöasian prosessi käynnistyy siitä, kun hakija hakee käräjäoikeudesta häätötuomiota. Häätötuomioon voi liittyä myös maksuveloitteita, joita ovat yleensä maksamattomat vuokrat. (Linna 2008, 222.) Kun häätöasia on tuomittu, ja se on tullut ulosottovirastoon vireille, häädettävälle lähetetään muuttokehotus, jossa häädettävää pyydetään poistumaan hakijalle kuuluvasta huoneistosta. Muuttopäiväksi määrätään pääsääntöisesti päivä 2–3 viikon kuluttua kehotuksen lähettämisestä. Kuitenkin, jos häädettävä ei ole poistunut omaisuuksineen muuttokehotuksessa määrättyä päivänä, ulosottomiehen on tällöin ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta huoneisto saadaan tyhjäksi. Käytännössä ulosottomiehen toimenpiteillä tarkoitetaan sitä, että häädettävä ja hänen omaisuutensa poistetaan huoneistosta viranomaistoimin. Tilanteessa, jossa häädettävä on jo poistunut huoneistosta, mutta hän on jättänyt jälkeensä hänelle kuuluvaa omaisuutta, hakijalle annetaan lupa menetellä omaisuuden kanssa hänen parhaaksi katsomallaan tavalla, jos omaisuus on arvotonta tai vähäarvoista. (Ulosotto.) Ulosottomiehellä on oikeus ohjata häädettävä ulos huoneistosta tai pyytää poliisilta virka-apua, jos häädettävä ei suostu poistumaan huoneistosta vapaaehtoisesti (UK 3:23.3).

5 PAKKOKEINOT

5.1 Pakkokeinoista yleensä

Pakkokeinoilla viitataan yleisimmin poliisin virkatehtävien hoitamiseen tarkoitettuja pakkokeinoja. Kuitenkin muillekin viranomaisille on määrätty oikeus käyttää pakkokeinoja lain määrittämässä puitteissa työtehtävien hoitamiseen, mutta huomattavasti suppeammin kuin esimerkiksi poliisille. Pakkokeinoista puhuttaessa tarkoitetaan sitä, että henkilö velvoitetaan tekemään jotain ilman henkilön omaa suostumusta. Tavanomaisesti pakkokeinoista säännellään pakkokeinolailalla tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. (Linna & Leppänen 2014, 590 ja 592.)

5.2 Pakkokeinot ulosotossa

Ulosoton pakkokeinot toimivat täytäntöönpanon tehosteina, jotta henkilö saadaan suoritamaan velvoite ilman hänen omaa suostumustaan. Usein pakkokeinojen olemassaololla on velvoitettuun henkilöön ennakoiva vaikutus, koska henkilö tietää, mitä velvoitteen laiminlyömisestä seuraa hänelle, jolloin velvoite yleensä suoritetaan vapaaehtoisesti. (Linna & Leppänen 2014, 589.) Ulosoton pakkokeinoista ei säännellä pakkokeinolailalla, vaan kyseiset säännökset ovat ulosottokaarella.

Pakkokeinolla on tarkoitus puuttua henkilön perustuslaillisiin perusoikeuksiin (Linna & Leppänen 2014, 592). Perusoikeudet, joihin ulosottoviranomainen puuttuu, ovat perustuslain 2 luvussa. Perusoikeuksista keskeisimmät ulosottoon liittyen ovat omaisuuden suoja, oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen ja yksityiselämän suoja (mts. 592).

Ulosottomiehen tulee hoitaa tehtävänsä tehokkaasti, joutuisasti ja tarkoituksenmukaisesti, jotta velvoitetulle ei aiheudu täytäntöönpanosta aiheetonta haittaa. Tehtävien hoitamiseen ulosottoviranomaiselta edellytetään puolueettomuutta ja asianmukaisuutta. (UK 1:19.) Edellä mainitun pykälän periaatteet korostuvat ulosottoviranomaisen toimittamisessa täytäntöönpanotehtävissä.

5.2.1 Uhkasakko

Uhkasakko on ulosottoviranomaisen käyttämä pakkokeino, jonka tarkoituksena on tehostaa velvoitteen täytäntöön panemista. Uhkasakko on yleisin ulosottoviranomaisen käyttämä pakkokeino. Uhkasakon maksaminen vältetään, jos velvoite suoritetaan vapaaehtoisesti. Jos velvoitettu ei suorita velvoitettaan vapaaehtoisesti, ulosottoviranomainen voi hakea uhkasakon tuomitsemista erillisellä hakemuksella käräjäoikeudesta. Uhkasakko voidaan asettaa ulosottoviranomaisen useimmissa täytäntöönpanotehtävissä. Esimerkiksi tekemisvelvoite, kieltovelvoite, luovutusvelvoite ja häätö voidaan tietyissä tapauksissa panna täytäntöön sakon uhalla. Lisäksi uhkasakkoa voidaan käyttää myös maksuvelvoitteen täytäntöönpanon tehostamiseksi. (Linna & Leppänen 2014, 594–595.)

5.2.2 Nouto

Noudolla tarkoitetaan kirjaimellisesti henkilön tuomista paikalle, jonne ulosottoviranomainen on velvoittanut kyseisen henkilön saapumaan. Nouto on hyvin harvinainen ulosottoviranomaisen käyttämä pakkokeino, koska harvoissa tilanteissa ulosottomenettelyn osapuolen on oltava itse paikalla. (Linna & Leppänen 2014, 603.) Esimerkiksi, jos ulosottomies tekee pankkitilin ulosmittauksen, velallisen ei tarvitse olla henkilökohtaisesti todistamassa tietokoneen hiiren klikkausta (UK 3:23.2). Nouto kohdistuu pääsääntöisesti ulosottomiehen toimittamaan ulosottoselvitykseen, jossa tietojenantovelvollisella on henkilökohtainen läsnäolovelvollisuus (UK 3:58.1).

5.3 Voimakeinot

5.3.1 Ulosottomiehen voimakeinot

Ulosottomiehellä on oltava mahdollisuus käyttää tarvittaessa voimakeinoja, jos täytäntöönpanon suorittaminen sitä edellyttää tai jos ulosottomies kohtaa uhkaavan tilanteen tehtävissään. Ulosottomiehen voimakeinoista säännellään ulosottokaaren 3 luvun 82 ja 83 §:ssä. Ulosottomiehen voimakeinot voivat kohdistua henkilöön tai henkilön omaisuuteen. On kuitenkin huomioitava se, että koska ulosoton tehtävät ovat siviilitäytäntöönpanoa, ulosottomiehen voimakeinojen on oltava tiukasti rajatut. (Linna & Leppänen 2014, 606.)

5.3.2 Omaisuuteen kohdistuvat voimakeinot

Ulosottomies saa etsiä velalliselle kuuluvaa omaisuutta hänen asunnostaan, ajoneuvosta, säilytyspaikasta tai muusta velallisen hallussa olevasta tilasta. Edellä mainittu etsiminen saadaan tehdä myös sivulliselle, jos on epäily siitä, että sivullinen säilyttää tai on kätkenyt velallisen omaisuutta. Etsimiseen ei välttämättä tarvita aina velallisen tai sivullisen suostumusta, jos se on täytäntöönpanon kannalta välttämätöntä. (UK 3 luku 49 §.) Tarvittaessa voidaan joutua myös voimakeinoin itse avaamaan tai avatuttamaan esimerkiksi lukkosepän voimin velallisen tai sivullisen huoneiston tai säilytystilan lukkoja. (Koulu, Havansi, Korkea-aho, Lindfors & Niemi 2009.) Voimakeinojen tulee olla tilanteeseen nähden tarpeellisia, sillä ulosottomiehellä on kuitenkin mahdollisuus pyytää poliisilta virka-apua, jolloin luonnollisesti poliiseilla on laajemmat oikeudet toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. (UK 3 luku 82 §.) Kuitenkin, jos velallinen tai sivullinen on täytäntöönpanotehtävän aikana paikalla, on hänellä oltava mahdollisuus itse avata kyseessä olevan tilan lukko ennen voimakeinoja. Toisinaan ulosottomiehellä voi olla epäily siitä, että vastaajalla on aikomus hävittää tai hukata omaisuutta tai muuta selvitysmateriaalia, tällöin ulosottomies voi suhteellisen nopeasti toimia itse käyttäen tarvittavia voimakeinoja. (HE 216/2001, 173.)

5.3.3 Henkilöön kohdistuvat voimakeinot

Toisinaan ulosottomiehelle saattaa tulla täytäntöönpanotehtävissä sellainen tilanne eteen, että joudutaan käyttämään fyysisiä voimakeinoja täytäntöönpanotehtävän suorittamiseksi. Edellä mainitulla tilanteella viitataan ulosottokaaren 3 luvun 83 §:ään. Henkilöön kohdistuvien voimakeinojen puolustettavuus tulee arvioida tapauskohtaisesti. Ulosottomiehen kohtaama vastarinta saattaa tapahtua esimerkiksi hänen ohjatessaan ulosottoimenpidettä häiritsevää henkilöä pois toimituspaikalta. (Linna & Leppänen 2014, 612–613.) Lisäksi ulosottomiehellä on oikeus ottaa velallisen tai sivullisen yllä tai hallussa olevia tavaroita, jos voidaan olettaa, että tavara on hyvin arvokas. Tavarahan haltuunotossa tulee ottaa huomioon myös se seikka, että haltuunotto ei vaaranna vastaajan henkilökohtaista koskemattomuutta. (UK 3 luku 50 §.) Edellä mainitussa haltuunottotilanteessa vastaaja saattaa estää ulosottomiestä väkivalloin, joten ulosottomiehellä on oikeus puolustautua voimakeinoin ulosottokaaren 3 luvun 83 §:n mukaisesti.

Henkilöön kohdistuvien voimakeinojen käyttöä pyritään välttämään viimeiseen asti, sillä niissäkin tilanteissa voidaan turvautua poliisin virka-apuun (UK 3 luku 108 §). Toisinaan saattaa olla syytä epäillä jo ennakkoon, että tulevassa täytäntöönpanotehtävässä voi tapahtua fyysisesti uhkaava tilanne. Silloin voidaan poliisia pyytää jo valmiiksi toimituspaikalle ylläpitämään järjestystä. (Linna & Leppänen 2014, 613.) Poliisien voimankäytöstä säännellään poliisilain 2 luvun 17 §:ssä. Kuitenkin, jos uhkaava tilanne tapahtuu yllättäen, ulosottomiehen on toimittava itse ja käytettävä tarpeellisia voimakeinoja vastarintaa vastaan. Lähtökohtaisesti pyritään selviytymään uhkaavista tilanteista puhumalla eikä uhkaamalla olemassa olevilla voimankäyttöoikeuksilla tai suoranaisesti käyttämällä voimakeinoja. (Mts. 614.)

Aikaisemmassa kappaleessa viitattiin voimakeinojen puolustettavuuteen. Voimakeinojen käyttämisessä tulee arvioida puolustettava intressi. Toisin sanoen tulee ottaa huomioon täytäntöönpanotehtävän tärkeys, kiireellisyys ja vastarinnan vaarallisuus. Puolustettavia voimakeinoja eivät ole sellaiset keinot, joilla on tarkoitus satuttaa tai tuottaa vammoja hyökkääjälle. Ulosottomiehen voimakeinolla tarkoitetaan hyvin lieviä voimakeinoja, jotta täytäntöönpanotehtävät pystytään suorittamaan joutuisasti ja asianmukaisesti. Edellä mainittujen voimakeinojen ja hätävarjelutilanteessa käytettyjen voimakeinojen välille tulee vetää selkeä raja. Hätävarjelu- ja pakkotilasäännökset koskevat yhtäläillä kaikkia henkilöitä virka-asemasta huolimatta. (Linna & Leppänen 2014, 614–615.) Hätävarjelusta ja pakkotilasta säännellään rikoslain 4 luvun 4–5 §:ssä. Lisäksi ulosottomiehen käyttämien voimakeinojen puolustettavuudessa tulee huomioida rikoslain 16 luku, jossa säännellään rikoksista viranomaisia vastaan. Tällaisia rikoksia ovat muun muassa virkamiehen väkivaltainen vastustaminen tai haitanteko virkamiehelle. Koska ulosottomies on virantoimituksessa, rikkoo vastarinnan aiheuttaja edellä mainittuja säännöksiä. (Koulu ym. 2009.)

6 ULOSOTTOVIRANOMAISEEN KOHDISTUVAT UHKATILANTEET

Tässä luvussa käsittelen konkreettisia uhkatilanteita, joita ulosottomiehille on sattunut virkatehtävissä. Lähdemateriaali, jonka perusteella analysoin ulosottomiehen toimintaa, koostuu neljästä henkilöhaastattelusta, jotka olen tehnyt Kanta-Hämeen ulosottovirastossa. Haastatteluiden kysymykset perustuvat kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimusmenetelmään, jonka tarkoituksena on koostaa mahdollisimman laaja kuva ulosottomiehille sattuneista vaaratilanteista. Tutkimusmenetelmän on oltava kvalitatiivinen, sillä merkitykset, joita opinnäytteessäni tutkin ilmenevät laatuina, joita ihmisten toimilla, itse ihmisillä ja kulttuurin ilmiöillä on. Koska tutkittavana kohteena on ihmisiä eikä esineitä, saatuja tuloksia ei voida tarkastella kvantitatiivisten menetelmien avulla, sillä tutkittavaa kohdetta ei voi rationalisoida tai idealisoida. Sekä tutkija että tutkittava jakavat saman ympäröivän maailman, eikä heitä voi erottaa siitä, jolloin tutkimustuloksetkin heijastelevat väistämättä muun muassa ihmisten toimia ja ymmärtämistapoja. (Varto 2005, 14–15.) Verrattuna kvantitatiiviseen tutkijatyyppiin kvalitatiivinen tutkija on kysyvä ja osallistuva: tutkimuskysymykset liittyvät usein elämäntapoihin ja tutkimuksen päämääränä voi olla syventää ymmärrystä maailmasta ja itsestä (mts. 17).

Haastateltavat henkilöt pysyvät heidän omasta pyynnöstään anonyymeinä. Kihlakunnanulosottomiehet olen nimennyt A:ksi, B:ksi, C:ksi ja D:ksi. Kun puhun velallisista, käytän X:ää. Lisäksi tulee ottaa huomioon se, että kihlakunnanulosottomiehet A ja B ovat naisia, ja C ja D ovat miehiä. A ja B työskentelevät keskenään samassa virastossa, samoin kuin C ja D.

6.1 Kihlakunnanulosottomies A

Muutama vuosi sitten ulosottomies A oli ulosmitannut erään miespuolisen velallisen X pankkitililtä noin 20 000 euroa. Tapahtuneen johdosta X alkoi soitella useita kertoja päivässä A:lle ja uhkaili puhelimesta erilaisin tavoin, kuten ”sinun on syytä varoa, missä kuljet, ettei tapahdu mitään yllättävää” tai ”sattumalta, jos perheellesi sattuu jotain, sinun on syytä muistaa, että minä olen olemassa”. Edellä mainittujen asioiden lisäksi X:llä oli tapana huutaa ja raivota puhelimeen erilaisia herjauksia A:n ammattitaidosta ja luonteesta, mihin on toisaalta syyllistynyt muutama muukin velallinen, mutta pienemässä mittakaavassa kuin velallinen X. Tämän tyyppinen uhkailu jatkui X:ltä noin kah-

den viikon ajan päivittäin.

Edellä mainitun esimerkin tilanne kuitenkin rauhoittui vähitellen, kun aikaa oli kulunut kyseisestä ulosmittauksesta. Erään kerran, kun ulosottomies A oli lomalla, velallinen X oli tullut käymään ulosottovirastolla ja oli tiedustellut A:n kollegalta, oliko A sillä hetkellä paikalla. X:n kuullessa, että A ei ole muutama viikkoon paikalla, hän oli sanonut, että ”A on minulle anteeksipyyntöni velkaa” ja oli poistunut paikalta, minkä jälkeen X:stä ei ole kuulunut sen enempää uhkailun merkeissä. Tilanne siis rauhoittui, eikä hänestä ole ollut harmia sen jälkeen, vaikka X on edelleen ulosotossa.

Vastaavanlaisten uhkaavien tilanteiden välttämiseksi virastoon rakennettiin vuonna 2013 asiakkaille omat kuulemishuoneet, joiden rakentamisen jälkeen asiakaskunta on rauhoittunut huomattavasti eikä vastaavanlaisia tilanteita ole päässyt sattumaan niin paljoa. Kuulemishuoneet ovat heti viraston ulko-oven jälkeen, ja ulosottoviranomaisten toimistot ovat kauempana viraston toisessa osassa. Kuulemishuoneissa on viranomaisen ja asiakkaan välillä pöytä ja sen yläpuolella pleksilasi. Toisin sanoen ulosottoviranomaisten toimistotiloihin pääsee ainoastaan kulkemalla kuulemishuoneiden vieressä olevasta lukitusta ovesta. Aikaisemmin, kun kuulemishuoneita ei ollut vielä rakennettu, asiakkaat pääsivät suoraan ulosottoviranomaisten toimistohuoneisiin, ja virkatehtävät myös hoidettiin ulosottomiesten omissa huoneissa.

Henkilökohtaisesti A kokee, että ulosottomiehen työllä ei ole suurempaa vaikutusta siihen, että saako työn ulkopuolella kulkea rauhassa ilman, että jokin velallinen uhkailisi henkisesti tai fyysisesti. Tosin on olemassa myös sellaisia paikkoja, joissa A tietää velallisten käyvän ja joita on myös sen takia hyvä välttää, ettei A:n läsnäolo provosoi velallisia turhaan. Siinä mielessä ulosottomiehen työllä on vaikutusta A:n vapaa-aikaan, vaikka pääsääntöisesti A voi kulkea missä itse haluaa.

Tulevaisuudessa A:n mielestä kaikissa ulosottovirastoissa olisi hyvä olla asiakkaille omat kuulemishuoneet. Pelkästään senkin takia, että mahdolliset velalliset ovat niin sanotusti käden ulottumattomissa ulosottomiehistä. Kuitenkin jo yksistään kyseisten huoneiden olemassaolo on rauhoittanut asiakkaiden käyttäytymistä.

6.2 Kihlakunnanulosottomies B

Toissa vuonna ulosottomies B:lle oli tapahtunut uhkaava tilanne, joka liittyi samantyyppiseen täytöntöönpanotehtävään kuin ulosottomies A:lla eli omaisuuden ulosmittaukseen. Tässä tapauksessa ulosmittausta ei ollut vielä keritty edes aloittaa, vaan miespuolinen velallinen X oli saanut vasta vireilletuloilmoituksen ulosottoasiasta. Ilmoituksen saatuaan X oli tullut B:n työhuoneeseen ja uhannut tappaa B:n, jos hän ulosmittaa X:ltä mitään omaisuutta. Tämän jälkeen X oli lähtenyt virastolta, kunnes kuukauden kuluttua hän palasi uudestaan.

Palattuaan uudestaan virastolle velallinen X ryntäsi ulosottomies B:n työhuoneeseen kesken B:n puhelun ja veti oven kiinni perässään. B yritti mennä X:n ohi avaamaan suljettua ovea, minkä seurauksena X tönäisi B:tä mahallaan voimakkaasti ja sitten tarttui molemmin käsin B:n olkapäihin ja työnsi B:tä kohti huoneen takaosaa. Tässä vaiheessa B huusi kaksi kertaa apua, ja hetken päästä huoneeseen saapuivat vouti ja toinen ulosottomies. Tilanne saatiin rauhoitettua puhumalla ja johdattelemalla X kyseisestä asiasta muuhun aiheeseen. Tapahtuneesta ilmoitettiin myös poliisille ja X:stä tehtiin rikosilmoitus laittomasta uhkauksesta rikoslain 25 luvun 7 §:n mukaisesti. Velallisen kanssa ei ollut sen jälkeen tekemisissä. Myöhemmissä selvityksissä selvisi, että kyseisessä tapauksessa velallisella oli mielenterveysongelmia.

Edellä mainittu tapaus oli yksi merkittävä tekijä, siihen että kyseiseen virastoon rakennettiin jo aikaisemmin mainitut kuulemishuoneet. Kuulemishuoneista on mahdollisuus poistua takakautta, jos vastaavanlaisia uhkatilanteita vielä osuu joskus kohdalle, sillä kyseisen viraston työhuoneissa on vain yksi ovi, josta voidaan poistua. Koko virastossa on kuitenkin useampi poistumistie ulos.

Ulosottomies B on sitä mieltä, että hän saa henkilökohtaisesti kulkea kohtalaisen rauhassa vapaa-aikanaan. Kuitenkin sellaisia tilanteita on sattunut toisinaan, että velallinen on tullut kaupassa tai kadulla vastaan, mutta mitään uhkatilannetta sellaisissa tilanteissa ei ole sattunut. Tilanteiden välttämiseksi on kadulla esimerkiksi hyvä vaihtaa tien toiselle puolelle tai kaupassa välttää turhaa katsekontaktia velallisten kanssa. Mainitut tilanteet ovat tosin hyvin harvinaisia.

Ulosottomies B:n mielestä nykyinen toimintamalli ulosottotyössä on hyvä, joten hänen mielestään toimintatapojen kehittämiseksi ei ole suurempaa tarvetta turvallisuuden kannalta. B kuitenkin huomauttaa, että ulosottoviranomaisen työssä on kyse kuitenkin vain rahasta, joten uhkatilanteet ovat hyvin vähäisiä.

6.3 Kihlakunnanulosottomies C

Viime vuonna ulosottomies C oli ulosmitannut miespuolisen velallisen X pankkitililtä saatavia useita tuhansia euroja. Velallinen X oli ulosmittauksen takia soittanut C:lle, ja hän oli sanonut haluavansa tulla keskustelemaan asiasta virastolle. X saapui virastolle ja istuutui C:n työhuoneeseen tuolille ja alkoi kysellä rauhallisesti siitä, minkä vuoksi ulosottomies oli ulosmitannut hänen pankkitilinsä. C kertoi rauhalliseen sävyyn syyn, miksi oli ulosmitannut velkojalle kuuluvia saatavia ja että tämä oli tapahtunut ulosotto-kaaren säännösten mukaisesti. X ei ollut tyytyväinen ratkaisuun ja tästä tuhtuneena nousi tuolista ylös, tönäisi C:n työpöytää hieman eteenpäin ja huusi ”nyt lähtee ulosottomieheltä henki!” C nousi myös ylös, otti pöydästään kiinni ja käski voimakkaasti X:ää rauhoittumaan. Samanaikaisesti viereisistä työhuoneista saapui C:n ovelle kaksi muuta ulosottomiestä, jotka kehottivat X:ää poistumaan huoneesta. Edellä mainituilla keinoilla X rauhoittui huomattavasti ja poistui virastosta. C:n mielestä se, että toiset ulosottomiehet saapuivat hänen tueksi huoneeseen, rauhoitti tilannetta, jotta X ymmärsi uhkailunsa seuraamukset. Kyseinen velallinen on myös tapahtuneen jälkeen käynyt asioimassa virastolla, mutta hyvin rauhallisissa tunnelmissa.

Virastossa, jossa C työskentelee, on myös rakennettu kuulemishuoneet, jotka valmistuivat vuoden 2014 keväällä. Tämän vuoksi myöskään heidän virastollaan tapaamisia asiakkaiden kanssa ei suoriteta heidän omissa työhuoneissaan, vaan tapaamiset hoidetaan omissa kuulemishuoneissa. Tämän viraston kuulemishuoneissa on asiakkaan ja ulosottomiehen väliin rakennettu pöytä ja pleksilasi, josta asiakkaalla ei ole mahdollisuutta kiivetä ulosottomiehen puolelle. Kyseisen viraston järjestelyissä on merkittävää myös se, että asiakas ei pääse virastoon sisään ilman, että perintäsihteeri päästä asiakkaan ensin viraston aulaan, ja tämän jälkeen asiakkaalla on mahdollisuus päästä kuulemishuoneeseen, mutta ei missään tapauksessa ulosottomiehen omaan työhuoneeseen.

Ulosottomies C:llä oli myös samankaltaisia ajatuksia työajan ulkopuolisista uhkatilanteista kuin A:lla ja B:llä. Pääsääntöisesti vapaa-ajalla saa kulkea hyvinkin rauhallisesti,

jos ei satunnaisia huuteluja oteta huomioon. C:n mielestä on hyvä myös välttää sellaisia paikkoja, joissa voi suurella varmuudella olettaa, että velalliset viettävät aikaansa. Yleensä sellaisia paikkoja ovat tietyt ravitsemusliikkeet. C:n mielestä velallinen, joka on alkoholin vaikutuksen alaisena, on huomattavasti taipuvaisempi uhkailuun kuin selvin päin oleva velallinen. Lisäksi C huomauttaa, että uhkailevia velallisia näkee vain sillä paikkakunnalla, missä itse työskentelee. Esimerkiksi, jos kulkee oman ulosottopiirin ulkopuolella, ei silloin kukaan tunnista ulosottomieheksi.

Ulosottomies C on työskennellyt ulosottovirastossa useita vuosikymmeniä, ja hän kertoi syyn siihen, miksi uhkaavia tilanteita ei enää satu yhtään niin paljon kuin esimerkiksi ennen 2000-lukua. Yksi syy on se, että ulosottomiehen ei tarvitse käydä enää kenttätyössä niin paljoa kuin aikaisemmin. Kenttätyön vähentyminen johtuu suurilta osin tietojärjestelmien kehittymisestä. C:n mielestä tulevaisuuden ulosottotehtävät saattavat muuttua jonkin verran, sillä tällä hetkellä koko maassa on käynnissä ulosottovirastojen kokonaisvaltainen rakenneuudistus.

6.4 Kihlakunnanulosottomies D

Muutama vuosi sitten ulosottomies D sai tehtäväkseen suorittaa häädön erälle nuorelle pariskunnalle X ja Y. Ennakkotietojen mukaan kyseisestä pariskunnasta ei ollut ilmennyt mitään tavallista poikkeavaa, joka tulisi ottaa huomioon mentäessä toimittamaan häätöä. Ulosottomies D saapui häädettävien asunnolle, ja osapuolista nainen tuli avaamaan oven, minkä jälkeen D ilmoitti tavanomaiseen tapaan, minkä takia hän oli saapunut asunnolle. Kyseinen häätö tulitisiin suorittamaan heti. Häätö ei kuitenkaan tule pariskunnalle yllätyksenä, sillä häädettävät olivat saaneet asiasta jo useampia ilmoituksia ennen täytäntöönpanoa.

Kun ulosottomies D oli ilmoittanut asiansa, nainen Y oli asiaan hyvin ymmärtäväinen ja sanoi olevansa valmistautumassa miehensä X:n kanssa lähtöön pian. Y kutsui ulosottomies D:n sisään asuntoon, ja he menivät yhdessä asunnon takaosassa sijaitsevaan makuuhuoneeseen. Makuuhuoneeseen saavuttuaan D näki X:n istumassa sängynreunalla käsiase kädessään. Mies huusi kovaan ääneen ”Nyt ei lähdetä yhtään minnekään!” ja teki käsiaseella latausliikkeen. Nainen rauhoitteli miestä ja sanoi hänelle, mistä asiasta on kysymys. Ulosottomies D pysyi hyvin rauhallisena huomioon ottaen tilanteen vakavuuden. D kertoi asiasta rauhalliseen sävyyn, että tilanteessa ei ole kyse mistään henki-

lökohtaisesta, vaan siitä, että D on suorittamassa virkatehtäväänsä ja asiat tulevat myös järjestymään vastaisuudessakin. Tilanne rauhoittui pitkän keskustelun jälkeen, ja mies luopui aseestaan, minkä jälkeen X ja Y ottivat viimeiset tarpeelliset tavaransa ja poistui-
vat asunnosta.

Ulosottomies D soitti paikalle tapahtuneen jälkeen poliisit, jotka ottivat kyseisen ase-
haltuunsa ja suorittivat tarpeelliset tutkintatoimenpiteet, jotta poliisit pääsisivät jututta-
maan miestä myöhemmin. Tapahtuneen jälkeen D suoritti häädön loppuun normaaliin
tapaan eli pyysi asunnon omistajaa puhelimitse hävittämään asuntoon jääneet tavarat
haluamallaan tavalla.

Kärjistyneeseen tilanteeseen asunnolla olivat todennäköisesti syynä huumeet, sillä
asunnosta löytyi useita huumeneuloja. Ulosottomies D on jälkeinpäin miettinyt useasti,
että tilanne olisi voinut päättyä hyvin toisenlaisellakin tavalla, kun otetaan huomioon,
että asunnossa asui todennäköisesti huumeiden käyttäjiä. D pohti tapahtunutta asiaa
jälkeinpäin ja antoi tärkeimmäksi ohjeeksi sen, että vastaavanlaisessa arkaluontoisessa
tilanteessa on pyrittävä itse pysymään aina loppuun asti mahdollisimman rauhallisena.
Omalla käytöksellään ei saa myöskään provosoida velvoitettuja.

D:n mukaan nykypäivänä yhteistyö muiden viranomaisten kanssa on hyvin saumatonta,
mikä mahdollistaa sen, että täytäntöönpanotehtäviin pystytään perehtymään huomatta-
vasti laajemmin. Lisäksi nykyaikaiset ulosoton tietojärjestelmät ovat ulosottomiehelle
suurin apu, jotta ulosottoasioista ollaan entistä paremmin perillä.

Ulosottomies D oli hyvin paljon samaa mieltä kuin muut haastatellut ulosottomiehet
siitä, että vapaa-aikana ulosottomies on kuin kuka tahansa muukin kansalainen. Hän
mainitsee ulosotopiirin sisällä olevan tiettyjä paikkoja, joihin hän ei mielellään mene,
kuten tietyt paikalliset ravitsemusliikkeet, joissa alkoholin vaikutuksen alaisena ulos-
oton asiakas voi olla arvaamaton.

Tulevaisuuden ulosottovirasto tulee olemaan suurien muutoksien alla. D:n mielestä on
mielenkiintoista nähdä, mitä vaikutusta tulevilla ulosoton rakenneuudistuksella on sii-
hen, kuinka työtehtävien luonne voi muuttua.

6.5 Uhkatilanteiden analyysi

Vaikka täytäntöönpanotehtävät on hyvin tarkasti säännelty ulosottokaaren säännösten mukaisesti, jokainen tehtävä osoittautuu hyvin yksilölliseksi, koska ulosoton vastaajat tulevat hyvin erilaisista lähtökohdista ulosottoon. On siis hyvin tärkeää, että jokaisella velvoitetulla on vastaava ulosottomies UK:n 3 luvun 13 §:n mukaisesti. Vastaavan ulosottomiehen vuoksi jokainen vastaaja saa hyvin henkilökohtaista palvelua ulosotosta verraten siihen, että yhden vastaajan asioita käsittelisi useampi kuin yksi ulosottomies. Vastaava ulosottomies on hyvin selvillä vastaajan varallisesta ja henkilökohtaisesta tilanteesta. Toisin sanoen vastaajalle syntyy luottamus siihen, että hänen ulosottoasioitaan käsitellään perinpohjaisesti.

Työturvallisuuslain 2 luvun 10 §:ssä säännellään siitä, että työnantajan on selvitettävä ja tunnistettava työtehtävistä aiheutuvat vaaratekijät. Edellä mainitun vuoksi työnantajan on laadittava työsuojelun toimintaohjelma työturvallisuuslain 2 luvun 9 §:n mukaisesti. Kanta-Hämeen ulosottovirastoon on laadittu myös kyseinen toimintaohjelma (*Kanta-Hämeen ulosottoviraston työsuojeluohje*), jonka on laatinut viraston työturvallisuuspäällikkö. Kaikkien viraston työntekijöiden on siis ehdottoman tärkeää perehtyä mainittuun työturvallisuusohjeeseen, jotta ulosottoviranomainen pystyy menettelemään oikein mahdollisten vaaratilanteiden välttämiseksi. Kuten haastatteluista käy ilmi, ovat uhkaavat tilanteet hyvin yksilöllisiä ja kuitenkin harvinaisia. Kuitenkin mahdollisten vaaratilanteiden uhka on aina olemassa, vaikka työturvallisuudesta huolehditaankin perusteellisesti. Käytännössä katsoen parhaiten ulosottoviraston virkamies saa tietoa työyhteisön muilta jäseniltä siitä, kuinka uhkaavissa tilanteissa tulee menetellä ja millaisia uhkatilanteita ulosottotyössä voi tapahtua.

Haastateltujen ulosottomiesten näkemyksistä löytyi hyvin paljon yhteneviä linjoja täytäntöönpanotehtävien hoitamiseksi, jotta työturvallisuudesta ei tarvitse tinkiä. Työn alkuvaiheessa, kun aloitin opinnäytetyön kirjoittamisen, minulla syntyi hyvin vahva käsitys siitä, että ulosottomiehen työ saattaa olla hyvinkin vaarallista. Varsinkin lukiessani UK:n 3 luvun 82 ja 83 §:ien säännöksiä ulosottoviranomaisen voimakeinojen käyttämisestä. Tosiasiassa kuitenkin voidaan todeta haastatteluiden perusteella, että uhkaavista tilanteista parhaiten ulosottomies selviää puhumalla ja pysymällä mahdollisimman rauhallisena. Haastateltuiden ulosottomiehien ei tarvinnut yhdessäkään tilanteessa käyttää voimakeinoja vastarinnan murtamiseksi UK:n 3 luvun 83 §:n mukaisesti.

Samanlaisiin tuloksiin on päätyntä muun muassa Sonia Lensu (2011) omassa opinnäyte-työssään, joka sivusi ulosottomiesten työn turvallisuutta. Lensun (mts. 9) tutkielmassa kaksi ulosottomiestä kertoo, että vielä 1990-luvun alussa ulosottomiehet työskentelivät pääsääntöisesti kentällä, jolloin asiakkaitakin tavattiin kasvotusten nykyistä enemmän. Tällä tavoin myös velalliset opittiin tuntemaan osaltaan paremmin kuin nykyään, mikä taas johti herkemmin velallisen ja ulosottomiehen väliseen luottosuhteeseen, ainakin velallisen puolelta. Ihmisten tavoittaminen tuohon aikaan oli huomattavasti vaikeampaa kuin nykyään, mikä selittää osaltaan kenttätöön paljouden. Avustavat ulosottomiehet olivat todellisessa liikkuvassa työssä toimittaessaan haasteita ja maksukieltoja toimialueellensa sekä käydessään toteamassa velallisiaan varattomiksi. Myös ulosmitattavaa omaisuutta etsittiin konkreettisesti paikan päältä. (Mts. 9.) Nykyään enää harvemmin ulosmitataan esimerkiksi televisioita, aseita tai autoja elleivät ne ole huomattavan arvokkaita.

Nykyisin, jos velallisen osoitetta tai olinpaikkaa ei ole saatavilla, on ulosottomiehen annettava hakijalle sitä koskeva todistus eli niin sanottu tuntemattomuudesta (UK 3:95). Toisin sanoen asia jää toistaiseksi käsittelemättä. Ennen sitä vastoin ulosottomies tutki asiaa perinpohjaisemmin, jos tiedossa oli esimerkiksi se, että velallinen asui jossain ulosotopiirin alueella (Lensu 2011, 9). Tarkemmat lisätiedot velallisen olinpaikasta saatiin usein muilta paikkakuntalaisilta, esimerkiksi naapureilta (mts. 10).

1990-luvulla kentälle lähdettiin useimmiten yksin. Joskus oli välttämätöntä ottaa toimistolta mukaan toimitustodistaja tai nimismies (Lensu 2011, 10). Nykyisin ohjeistuksena on, että kentälle otettaisiin työpari mukaan, mutta käytännössä tämä toteutuu vain harvoin. Jos ennen suurin osa asiakkaista oli pelkästään humalassa, niin nykyisin huumeet ovat tuoneet ulosottomiehen työhön uuden riskin asiakastapaamistilanteissa (mts. 10).

Lensun (2011, 10) haastatteleminen ulosottomiesten mukaan todelliset vaaratilanteet olivat harvinaisia kenttätöön ja asiakaskontaktien suureen määrään nähden. Yleensä erilaiset häiriökäyttäytymiset johtuivat liiasta päihteiden käytöstä, mikä näkyi esimerkiksi asiakkaan aggressiivisena käytöksenä ulosottomiestä tai ulosottomiehen omaisuutta kohtaan. (Mts. 10)

Se, kuinka ulosottomiehen vierailuun on kulloinkin suhtauduttu, on vaihdellut paljon. Useimmiten vastaanotto on ollut rauhallista, osa on käyttäytynyt hermostuneesti tai levottomasti, mutta vain murto-osa on ollut todella hankalia. (Lensu 2011, 10). Samoilla linjoilla olivat myös kaikki haastattelemani ulosottomiehet.

Haastateltavien esimerkeissä turvallisuutta lisääväksi tekijäksi osoittautui muiden henkilöiden läsnäolo. Kaikissa muissa tilanteissa paitsi ulosottomies D:n kohdalla välittömässä läheisyydessä oli myös muita ulosottomiehiä, jotka rauhoittivat tilanteen. Ulosottomies D:n kohdalla täytyy ottaa huomioon se, että uhkaava tilanne tapahtui viraston ulkopuolella. UK:n 3 luku 26 §:n mukaan ulosottomies voi pyytää ulosottotoimitukseen mukaan toimitustodistajan. D:n tilanteessa se ei kuitenkaan ollut mahdollista, sillä muut viraston ulosottomiehet olivat sillä hetkellä sidottuina muihin täytäntöönpanotehtäviin. Ulosottomiehen on muistettava UK:n 3 luvun 21 §, jossa säännellään siitä, että ulosottomiehen on hoidettava tehtävänsä mahdollisimman joutuisasti, sillä ennakkotietojen perusteella ei voitu olettaa, että D:n tilanteessa voisi tapahtua vastaavaa. Olisiko toisesta ulosottomiehestä kenties ollut haittaa, jos käsiasetta kädessään pitänyt mies olisi kokenut kahden miehen uhkaavan häntä tai puolisoaan? Loppujen lopuksi ulosottomies D pyysi virka-apua poliisilta, kuten UK:n 3 luvun 83 §:ssä säännellään.

Tilanteet herättivät selkeästi molempien ulosottovirastojen toimipisteissä keskustelua siitä, kuinka vastaavanlaisia uhkatilanteita voitaisiin välttää, sillä molempiin toimipisteisiin rakennettiin vuosina 2013 ja 2014 erilliset kuulemishuoneet. Ne takaavat, että ulosottomiehillä on turvallista asioida asiakkaiden kanssa. Kuulemishuoneista ulosottomies poistuu eri ovesta kuin asiakas. Eräs asiakas kerran ihmetteli minulle kyseisiä kuulemishuoneita ja totesin, että virastoissa on kehitetty turvallisuutta viime aikoina. Tähän asiakas totesi: ”niin enää tänne ei voikaan haulikon kanssa rynnätä noin vain”.

Vapaa-ajan uhkaavista tilanteista kuuleminen oli hyvin mielenkiintoista, sillä ulosottomiehet eivät pitäneet asiaa kovin merkittävänä. Vaikka yleinen kanta oli, että vapaaajallaan ulosottomies saa kulkea hyvin turvallisesti, olivat ulosottomiehet kohdanneet ulosottopiirin sisällä kuitenkin jonkinasteista vihapuhetta. Vihapuheet toisaalta rajoittavat hieman sitä, missä kannattaa kulkea. Toisin sanoen uhka on olemassa, sillä jotkut mielenterveysongelmaiset vastaajat saattavat olla arvaamattomia.

Kun haastateltavilta kysyttiin ulosottotyön tulevaisuuden kehittämistarpeista, pitivät he tärkeänä, että kuulemishuoneet otettaisiin käyttöön valtakunnallisesti. Muutokset aiheuttavat aina suuria kysymyksiä, kuten tuleva ulosoton rakenneuudistus. Haastateltavat olivat selkeästi sitä mieltä, että vastaavien ulosottomiesten säännökset tulisi pitää entisellään, jotta ulosottotehtävissä pysyisi riittävä perehtyneisyys velvoitetuiden asioihin.

7 POHDINTAA JA LOPPUPÄÄTELMÄT

Alun oletukseni ulosottomiehen työn vaarallisuudesta kumoutui osaltaan opinnäyteprojektin edetessä. Uhkaavat tilanteet ovat toki mahdollisia, ja niihin on pystyttävä reagoimaan asian vaatimalla tavalla, mutta asiakaskontaktien määrään suhteutettuna vakavat uhkatilanteet ovat harvinaisia. Laissa on säännelty tarkoin ulosottomiehen oikeuksista ja velvollisuuksista esimerkiksi voimankäyttö- ja pakkotilanteissa, mikä luo osaltaan selkeät raamit ulosottomiehen työlle ja sitä kautta myös työn turvallisuudelle. Kuten haastatteluista kävi ilmi, useimmiten uhkaava tilanne syntyi, kun velallinen koki tulleen kohdelluksi epäoikeudenmukaisesti. Velvoitetulta asiakkaalta tuntuu usein unohtuvan se, että miksi hän on tekemisissä ulosottomiehen kanssa. Osittain asiakkaiden negatiiviset reaktiot johtuvat siitä, että usein velka saa kasvot ensimmäistä kertaa siinä vaiheessa, kun ollaan tekemisissä ulosottomiehen kanssa. Esimerkiksi lainojen hakeminen on tehty niin kasvottomaksi ja helpoksi, että velalliselta voi unohtua, ettei sen perintä suinkaan aina ole yhtä anonyymiä. Kun sekä ulosoton asiakas että ulosottomies tietävät omat oikeutensa ja velvollisuutensa, on yhteistyökin saumatonta.

Mielenkiintoista oli myös saada selville, ettei kukaan haastatelluista uhkatilanteita kokeneista ulosottomiehistä kannattanut tai vaatinut ulosottomiehen voimankäyttökeinojen laajentamista. Päinvastoin. Kaikki ulosottomiehet painottivat väkivallattomien keinojen ensisijaista käyttämistä uhkaavissa tilanteissa. Yleensä rauhallisena pysyminen ja tilanteen rauhoittaminen puhumalla olivat parhaita keinoja saada uhkaava tai uhkaavaksi äityvä tilanne laukaistuksi. Usein väitelläänkin esimerkiksi ampuma-aseiden kohdalla siitä, lisääkö vai vähentääkö niiden salliminen väkivaltaa (Ampuma-aselait Euroopassa, 1). Etenkin Euroopassa aselainsäädäntöä verrataan USA:n aselainsäädäntöön, vaikka lähtökohdiltaan ne ovat kovin erilaiset. Yhdysvalloissa aseiden kantaminen kuuluu perustuslaillisiin oikeuksiin, kun taas Euroopassa se on etuoikeus. USA:ssa kansalaisen oikeus on puolustaa itseään valtiota vastaan, kun taas Euroopassa katsotaan, että aseilla voidaan uhata lakia ja järjestystä. (Ampuma-aselait Euroopassa, 3.) Kriminologian tutkijat Don B. Kates ja Gary Mauser (2007) toteavat, että toisaalta pelkkä aseiden runsas lukumäärä ei korreloi suoraan väkivaltakuolemien suureen määrään, vaan taustalla on aina kulttuurisia ja sosioekonomisia tekijöitä. Näitä tekijöitä voidaan soveltaa epäsuorasti myös ulosottomiehen voimankäyttöoikeuksiin. Koska Suomessa järeämmät voimakeinot, esimerkiksi juuri aseet, on nähty kuuluvaksi lähinnä metsästyksen ja ampu-maurheiluun eikä virkamiehen perusvarustukseen, on työtehtävissä totuttu selvittämään

ristiriitatilanteet väkivallattomin keinoin. Toisaalta myös vastapuoli on tietoinen vallitsevasta kulttuurista, jolloin hänelläkään ei useimmiten ole tarvetta varustautua järeästi. Ei siis ole ollenkaan ihmeellistä, että haastatellut ulosottomiehet olivat melko tyytyväisiä oikeuksiinsa.

Loppujen lopuksi voidaan sanoa, että nykyistä lainsäädäntöä muuttamalla ulosottomiehen kohtaamia vaaratilanteita voi olla vaikea välttää ja työoloja muuttaa turvallisemmiksi lainsäädäntöä muuttamalla. Kaikki lähtee asenteista, niin ulosoton asiakkaan kuin ulosottomiehenkin. Kehityksen suunta on kuitenkin koko ajan ollut se, että ulosottovirastojen toimintatapoja on kehitetty entistä turvallisemmiksi, ja näin tapahtuu myös edelleen tulevaisuudessa. Se, millaiseksi ulosoton rakenneuudistus muovaa ulosottomiesten työtehtävät ja niiden turvallisuuden, jää nähtäväksi. Lisäksi toivon tämän työn edistävän ulosottoon perehtymättömien asenteita ulosottovirastoja ja ennen kaikkea ulosottoviranomaisia kohtaan.

LÄHTEET

- Ampuma-aseet Euroopassa. [WWW-dokumentti].
 <http://www.sadankomitea.fi/sites/sadankomitea.fi/files/ampumaaselait_euroopassa_verkkoon.pdf> Luettu 1.11.2014
- Findikaattori 2014. Ulosottovelalliset. [WWW-dokumentti].
 <<http://www.findikaattori.fi/fi/35>> Luettu 1.11.2014
- HE 83/2006.
- HE 216/2001.
- Kanta-Hämeen ulosottoviraston työsuojeluohje 2014.
- Kates, D. & Mauser, G. 2007. Would Banning Firearms Reduce Murder and Suicide? A Review of International and Some Domestic Evidence. *Harvar Journal of Law and Public Policy*. Volume 30, number 2. 650–694. [WWW-dokumentti].
 < <http://www.garymauser.net/pdf/KatesMauserHJPP.pdf>> Luettu 1.11.2014
- Kihlakunnanulosottomies A. Haastattelu 3.10.2014. Haastattelijä Kerkkonen, J., Riihimäki.
- Kihlakunnanulosottomies B. Haastattelu 3.10.2014. Haastattelijä Kerkkonen, J. Riihimäki.
- Kihlakunnanulosottomies C. Haastattelu 4.10.2014. Haastattelijä Kerkkonen, J. Riihimäki.
- Kihlakunnanulosottomies D. Haastattelu 1.10.2014. Haastattelijä Kerkkonen, J. Riihimäki.
- KKO 2013:15
- Koulu, R., Havansi, E., Korkea-aho, E., Lindfors, H. & Niemi, J. 2009. *Insolvenssioikeus*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Koulu, R. & Lindfors, H. 2009. *Ulosotto-oikeus*. Helsinki: Edita Publishing Oy
- Lensu, S. 2011. Ulosottomiehen toimenkuvan muuttuminen atk-järjestelmien ja ulosotokaaren vaikutuksesta. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Linna, T. 2008. *Ulosotokaaren pääkohdat*. Helsinki: Talentum
- Linna, T. 2012. *Prosessioikeuden oppikirja*. Helsinki: Talentum
- Linna, T. & Leppänen, T. 2014. *Ulosotto-oikeus 1. Ulosottomenettely*. Helsinki: Talentum
- Poliisilaki 7.4.1995/493
- Rikoslaki 19.12.1889/39

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Terenius, M. 2014. Poliisin voimankäyttö - Rikosoikeudellinen tutkimus sallitun voimankäytön rajoista. [WWW-dokumentti].

<<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/41625>> Luettu 10.11.2014

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738

Ulosotto. [WWW-dokumentti].

<<http://www.oikeus.fi/ulosotto/fi/index/ulosotto/haato.html>> Luettu 20.9.2014

Ulosottokaari 15.6.2007/705

Valtionneuvoston asetus ulosottotoimen hallinnosta 20.12.2007/1321

Varto, J. 2005. Laadullisen tutkimuksen metodologia. [WWW-dokumentti].

<http://arted.uiah.fi/synnyt/kirjat/varto_laadullisen_tutkimuksen_metodologia.pdf>

Luettu 10.11.2014

Velan vieminen ulosottoon ja sen perintä. [WWW-dokumentti].

<<http://www.oikeus.fi/fi/index/laatikot/velanperinta.html>> Luettu 20.9.2014

Liite 1

Haastattelukysymykset

1. Minkälaisia uhkatilanteita olet kohdannut työtehtävissäsi?
2. Kuinka olet selvinnyt mainituista tilanteista?
3. Onko lainsäädännöllä tai toimintatavoilla ollut vaikutusta uhkatilanteiden lisääntymiseen/vähentymiseen?
4. Oletko kohdannut uhkatilanteita työsi takia myös vapaa-ajalla?
5. Minkälaisena näet ulosottotyön tulevaisuudessa turvallisuuden kannalta?